

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC HỌC TRONG TRƯỜNG SƯ PHẠM CÓ SỰ HỖ TRỢ CỦA PHẦN MỀM PowerPoint

TS. TRẦN THỊ TUYẾT OANH
Trường Đại học sư phạm Hà Nội

1. Đổi mới PPDH môn *Giáo dục học* trong điều kiện phát triển của công nghệ thông tin (CNTT)

Định hướng quan trọng đối với việc đổi mới PPDH hiện nay là tích cực hóa hoạt động nhận thức của người học. Để tích cực hóa hoạt động nhận thức của người học đòi hỏi quá trình dạy học (DH) phải: - Dạy cho SV cách học, cách khai thác, cập nhật thông tin một cách có hiệu quả; - Tăng cường năng lực vận dụng tri thức vào thực tiễn; - Thống nhất giữa PPDH và phương pháp nghiên cứu khoa học; - Khai thác tối đa khả năng của các phương tiện DH; - Đa dạng hóa, các hình thức tổ chức DH trong những điều kiện cho phép.

Ngày nay, CNTT là lĩnh vực phát triển nhanh và đạt được những thành tựu lớn nhất trong các lĩnh vực của khoa học công nghệ. Sự phát triển của CNTT đã làm thay đổi sâu sắc phong cách làm việc, giao tiếp, sản xuất, thương mại, giáo dục truyền thống... Những khả năng của máy vi tính đã mở ra nhiều triển vọng ứng dụng mới trong GD-ĐT.

Ứng dụng CNTT vào quá trình DH là một trong những xu hướng góp phần đổi mới PPDH hiện nay. Máy vi tính với tư cách là một phương tiện của quá trình DH ngày càng phong phú và đa dạng, chúng có thể thay thế nhiều phương tiện DH khác. Máy tính với hệ thống đa phương tiện giúp giáo viên (GV) sử dụng nhiều dạng truyền thông tin khác nhau như văn bản, hoạt ảnh, video, audio. Với chức năng đã nêu, máy vi tính và phần mềm được thiết kế sẽ cho phép GV điều khiển quá trình nhận thức của người học đồng thời đảm bảo tính chân thực của các đối tượng nhận thức trước người học, kích thích hứng thú, trí tưởng tượng, tạo động cơ học tập, góp phần phát triển tính độc lập sáng tạo của người học trong quá trình DH.

Đối với các trường sư phạm, ứng dụng CNTT vào quá trình DH không những góp phần đổi mới PPDH ở trường sư phạm mà còn hình thành cho SV - những GV tương lai có nhu cầu khám phá, cập nhật tri thức, mong muốn tìm tòi ứng dụng CNTT vào đổi mới PPDH của họ ở nhà trường phổ thông sau này.

Xu thế chung của việc đổi mới PPDH hiện nay chủ yếu vẫn dùng những kĩ thuật truyền

thống để tiến hành các PPDH theo hướng phát huy tính tích cực nhận thức của người học, bao gồm: *lời nói* (mô tả, giảng giải, diễn giảng, đàm thoại); *hoạt động thực tế* (luyện tập, ôn tập, tham quan, thảo luận, thí nghiệm); *phương tiện DH* ở dạng vật chất (tranh ảnh, vật thật, bản đồ, mô hình, phim, đèn chiếu,... máy tính và các chương trình phần mềm DH). Việc ứng dụng CNTT trong DH tuy đã được quan tâm nhưng hiệu quả chưa cao.

Giáo dục học là môn học thể hiện trực tiếp đặc trưng nghề nghiệp, đặt cơ sở ban đầu quan trọng về mặt nghiệp vụ cho việc đào tạo GV. Môn *Giáo dục học* trang bị cho SV những lí luận cơ bản hiện đại về *giáo dục học*, hình thành cho SV những kĩ năng sư phạm để sau khi ra trường họ có thể tiến hành tốt các hoạt động DH và giáo dục, tạo điều kiện để họ không ngừng tự nâng cao năng lực sư phạm nhằm đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của sự nghiệp giáo dục. Chính vì vậy, đổi mới PPDH môn *Giáo dục học* trong các trường sư phạm phải phù hợp với yêu cầu chung của xu thế đổi mới PPDH hiện nay, nó diễn ra trong điều kiện thuận lợi để ứng dụng CNTT vào quá trình DH một cách có hiệu quả.

2. Ứng dụng chương trình phần mềm PowerPoint hỗ trợ cho bài giảng môn *Giáo dục học*

Ứng dụng CNTT vào dạy và học có các mức độ như: hỗ trợ bài giảng của GV ở trên lớp, giúp HS tự hình thành kiến thức, tự

luyện tập, tự kiểm tra để hoàn thiện tri thức của mình, thông qua máy tính nối mạng người học có thể tự động học tập và nghiên cứu.

Bước đầu đổi mới PPDH môn *Giáo dục học* có sự hỗ trợ của máy tính và phần mềm, chúng tôi chỉ nghiên cứu mức độ ứng dụng máy tính và phần mềm để *minh họa, hỗ trợ cho bài giảng* của GV trên lớp nhằm làm tăng tính hiệu quả của giờ học, qua việc sử dụng phần mềm PowerPoint để thiết kế các bài giảng môn *Giáo dục học*. Tư liệu của

bài giảng thể hiện ở dạng chữ, hình ảnh, bảng biểu, đồ họa, phim dương bản được kết nối, chủ yếu là khai thác tác dụng của việc trình chiếu cho các mục đích như:

- Giới thiệu nội dung dưới dạng văn bản giúp GV trình bày nội dung của bài dạy một cách logic. Trình bày khái quát cấu trúc chương trình của môn học hay của một chương, có thể tổng kết một vấn đề, tóm tắt những ý chính trong một chủ đề hay một mục, dẫn dắt SV đi từ những vấn đề khái quát đến những vấn đề cụ thể, đặt trước SV những tình huống có vấn đề cần giải quyết.

- Tạo sơ đồ, hình ảnh minh họa: có thể hiển thị nội dung trên cơ sở những mẫu có sẵn, hoặc tự thiết kế nội dung bằng những sơ đồ, biểu bảng, hình ảnh theo tiến trình của bài giảng. Ví dụ, có thể chỉ ra bằng sơ đồ mối quan hệ giữa các thành tố trong cấu trúc của hệ thống quá trình DH, có thể minh họa chân dung của các nhà *giáo dục học* nổi tiếng trong lịch sử giáo dục kèm theo các thông tin để giải thích.

- Trình chiếu cho SV xem một đoạn phim mô tả một tình huống giáo dục hoặc mô tả hoạt động của GV và HS trong giờ học để SV quan sát đối chiếu lí luận về giáo dục và DH đã được học với tình huống sinh động.

Chúng tôi thiết kế bài giảng theo các bước sau:
- Xác định mục tiêu của bài dạy; - Phân tích chi tiết nội dung của bài dạy; - Lựa chọn các dạng tư liệu phù hợp với từng nội dung cụ thể; - Thiết kế nội dung trên các Slide, dự kiến hoạt động dạy và hoạt động học; - Thiết kế các nút lệnh điều khiển nội dung bài giảng khi trình chiếu.

Ví dụ: Tóm tắt bài giảng "*Phương pháp dạy học*" được thiết kế bằng phần mềm PowerPoint, trong học phần "*Lí luận DH đại cương*" (giảng dạy cho SV khoa Tâm lí - Giáo dục).

Hoạt động 1. Định hướng

Giảng viên (GV) trình chiếu kết hợp giải thích bằng lời, về: - Các mục tiêu cần đạt được (tri thức, kĩ năng, thái độ); - Cấu trúc của bài học; - Các tài liệu cần tham khảo.

Hoạt động 2. Nghiên cứu khái niệm PPDH

- GV: Nêu khái niệm phương pháp nói chung và trình bày các quan niệm khác nhau về PPDH.

- SV: Thảo luận khái niệm PPDH, nhận xét các quan niệm.

- GV: Giải thích khái niệm PPDH, trình chiếu sơ đồ về mối quan hệ giữa phương pháp dạy và phương pháp học, kèm theo giải thích và kết luận.

Hoạt động 3. Nghiên cứu đặc điểm của PPDH

- GV: Trình bày đặc điểm của phương pháp nói chung

- SV: Thảo luận để rút ra những đặc điểm của PPDH: mang những đặc điểm của phương pháp nói chung đồng thời thể hiện tính đặc thù của PPDH.

- GV: Tổng kết vấn đề, trình chiếu tóm tắt.

Hoạt động 4. Nghiên cứu sự phân loại các PPDH

- GV: Phát tài liệu cho SV trong đó trình bày các cách phân loại PPDH khác nhau.

- SV: Thảo luận theo nhóm để xác định cơ sở của từng cách phân loại, xác định cách phân loại thông dụng, sau đó từng nhóm trình bày ý kiến.

- GV: Trình chiếu cơ sở của các cách phân loại PPDH có kèm theo giải thích.

Hoạt động 5. Nghiên cứu cách phân loại PPDH thông dụng

- GV: Trình chiếu hệ thống các PPDH theo cách phân loại thông dụng. Nêu khái niệm từng phương pháp.

- SV: Chia nhóm, thảo luận về ưu điểm, hạn chế và yêu cầu thực hiện từng phương pháp.

Hoạt động 6. Vận dụng: GV trình chiếu đoạn phim mô tả một phần của một tiết học và yêu cầu SV căn cứ vào lí luận đã học để nhận xét.

Hoạt động 7. Chuẩn bị cho buổi seminar, giao nhiệm vụ cho từng nhóm

3. Kết luận

Trong DH môn *Giáo dục học*, điều quan trọng không phải chỉ là cung cấp cho SV nhiều thông tin mà phải dạy cho họ cách học, cách nghiên cứu; khai thác ở họ những kinh nghiệm thực tiễn, hình thành nhu cầu, hứng thú tìm tòi sáng tạo và tình cảm nghề nghiệp. Điều này phụ thuộc nhiều vào người GV. Chẳng hạn với tiết học có sử dụng máy tính, nếu GV xây dựng kế hoạch, tiến hành tổ chức tiết học với việc sử dụng các phương tiện một cách thích hợp,... sẽ phát huy tính tích cực học tập của SV. Việc trình chiếu của GV cần kết hợp với tự nghiên cứu có hướng dẫn, thảo luận nhóm, giảm thời gian đơn thuần chuyển tải tri thức... nhằm làm cho bài giảng sinh động, phong phú, phát huy tính tích cực nhận thức của người học.

Để tiến hành đổi mới PPDH môn *Giáo dục học* có sự hỗ trợ của CNTT, đòi hỏi phải có sự trang bị về cơ sở vật chất và các thiết bị cần thiết cho DH. Mặt khác, người GV cũng cần tự bồi dưỡng để nâng cao về trình độ nghiệp vụ sử dụng hệ thống đa phương tiện vào thiết kế bài giảng một cách sáng tạo - yếu tố quan trọng để ứng dụng CNTT vào đổi mới PPDH ở bộ môn này một cách có hiệu quả. □

Tài liệu tham khảo

1. Dự án Việt Bỉ. Thiết kế bài giảng trên PC, H 2000.
2. Đặng Thành Hưng. Tổng thuật quan niệm và xu thế phát triển PPDH trên thế giới. Tài liệu Viện KHGD, H 1994.
3. Lưu Xuân Mãi. Lí luận dạy học đại học. NXB Giáo dục, H 2000.